

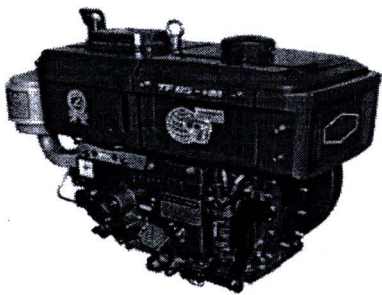
บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

ในการดำเนินการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาความยอมรับของเกษตรกรในการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับรถไถเดินตาม โดยใช้น้ำมันสบูดำ 100 เปอร์เซ็นต์ และน้ำมันสบูดำผสมดีเซลอย่างละ 50 เปอร์เซ็นต์โดยปริมาตร เปรียบเทียบกับน้ำมันเชื้อเพลิงดีเซลที่มีขายทั่วไปในท้องตลาด มีรายละเอียดดังนี้

1. อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา

1. เครื่องยนต์รถไถเดินตามขนาด 8.5 แรงม้า
2. น้ำมันเชื้อเพลิงสบูดำ 100 เปอร์เซ็นต์
3. น้ำมันเชื้อเพลิงสบูดำผสมดีเซล 50 เปอร์เซ็นต์
4. น้ำมันเชื้อเพลิงดีเซล
5. อุปกรณ์วัดระยะทางและจับเวลา คือ เทปสนามขนาด 50 เมตร นาฬิกาจับเวลา เป็นต้น

ภาพที่ 3.1 เครื่องยนต์ Yanmar TF 85 HM

1.1 ข้อมูลจำเพาะของเครื่องยนต์ในการทดสอบ

ชนิดของเครื่องยนต์ที่ใช้ในการทดสอบเป็นเครื่องยนต์รอบต่ำซึ่งเป็นตัวแทนของเครื่องยนต์ที่เกษตรกรนิยมใช้งานส่วนใหญ่ จำนวน 3 เครื่อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 ข้อมูลจำเพาะของเครื่องยนต์

ยี่ห้อ	Yanmar
รหัสรุ่น	TF 85 HM
แบบ	เครื่องยนต์ดีเซลแบบลูกสูบนอนระบบ 4 จังหวะ ระบายความร้อนด้วยน้ำ
จำนวนลูกสูบ	1
กำลังเครื่องยนต์สูงสุด, แรงม้าที่รอบต่อนาที	8.5/2200 (6.26 kW/2200)
กำลังเครื่องยนต์ต่อเนื่องแรงม้าที่รอบต่อนาที	7.5/2200 (5.25 kW/2200)
อัตราการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงจำเพาะ, กรัมต่อแรงม้าชั่วโมง	190
แรงบิดสูงสุด, กิโลกรัมแรงเมตรที่รอบต่อนาที	3.1/1600
ความจุน้ำมันเชื้อเพลิง, ลิตร	10.6
ชนิดของการเผาไหม้	แบบห้องเผาไหม้ล่องหน้า Spherical Combustion System
แบบของระบบระบายความร้อน	หม้อน้ำแบบรังผึ้ง
น้ำหนักของเครื่องยนต์, กิโลกรัม	89.5

1.2 ขั้นตอนการผสมน้ำมันสูตรต่างๆ

น้ำมันสบูดำที่ใช้ในการทดสอบ ซื้อมาจากผู้ประกอบการ เป็นน้ำมันที่ผ่านการกรองด้วยตะแกรงขนาด 5 ไมครอนซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

ตารางที่ 3.2 คุณสมบัติของน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้ในการทดสอบกับรถไถเดินตาม

รายการการวิเคราะห์	วิธีทดสอบ	น้ำมันสบูดำ 100 %
สีในระดับสเกล ASTM	ASTM D1500	1.7
สีในระดับสเกล Saybolt	ASTM D156	-16
ค่าความหนาแน่นที่ 15 °C (kg/m ³)	ASTM D4052	0.8382
ค่าจุดวาบไฟ (°C)	ASTM D93	61.5
ค่าความหนืดจลน์ ที่ 40 °C (cSt)	ASTM D445	4.213
ค่าการคาร์บอน (แบบไมโคร)(ร้อยละ โดยน้ำหนัก)	ASTM D4530	0.02

สำหรับน้ำมันเชื้อเพลิงผสมน้ำมันสบูดำที่ใช้ในการทดสอบเครื่องยนต์รถไถเดินตาม โดยมีสัดส่วนต่างๆ โดยปริมาตรดังนี้

1. น้ำมันสบูดำ : น้ำมันดีเซล ในอัตราส่วน 100 : 0 ซึ่งต่อไปจะเรียกโดยย่อว่า น้ำมันสบูดำ (B100)
2. น้ำมันสบูดำ : น้ำมันดีเซล ในอัตราส่วน 50 : 50 ซึ่งต่อไปจะเรียกโดยย่อว่า น้ำมันสบูดำผสมดีเซล

(B50)

3. น้ำมันสบูดำ : น้ำมันดีเซล ในอัตราส่วน 0 : 100 ซึ่งต่อไปจะเรียกโดยย่อว่า น้ำมันดีเซล (D100)

การผสมน้ำมันเชื้อเพลิงผสมสามารถทำได้โดยใช้อุปกรณ์ตวงปริมาตรซึ่งสามารถผสมน้ำมันเชื้อเพลิงได้โดยไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการทางเคมีที่ซับซ้อน เหมาะสำหรับเกษตรกรผู้ใช้เครื่องยนต์รถไถเดินตาม ซึ่งสามารถผสมน้ำมันเชื้อเพลิงได้ด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. เตรียมอุปกรณ์ตวง เช่น กระบอกตวง (Beaker) ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่สามารถหาได้ทั่วไปตามท้องตลาด
2. เตรียมน้ำมันเชื้อเพลิงสบูดำและเชื้อเพลิงดีเซลเพื่อทำการผสม
3. ตวงน้ำมันเชื้อเพลิงแต่ละชนิดตามอัตราส่วนที่กำหนด
4. ผสมน้ำมันทั้งสองชนิดลงในถังผสม หรือแกลลอนน้ำมันที่มีปริมาตรมากกว่าน้ำมันทั้งสองชนิด

รวมกัน

5. ทำการกวนน้ำมันเชื้อเพลิงในถังหรือเขย่าถังเพื่อให้ส่วนผสมทั้งสองชนิดผสมเป็นเนื้อเดียวกัน
6. หลังจากผสมน้ำมันเชื้อเพลิงกระทั่งเป็นเนื้อเดียวกัน เกษตรกรสามารถเติมน้ำมันเชื้อเพลิงผสมกับ

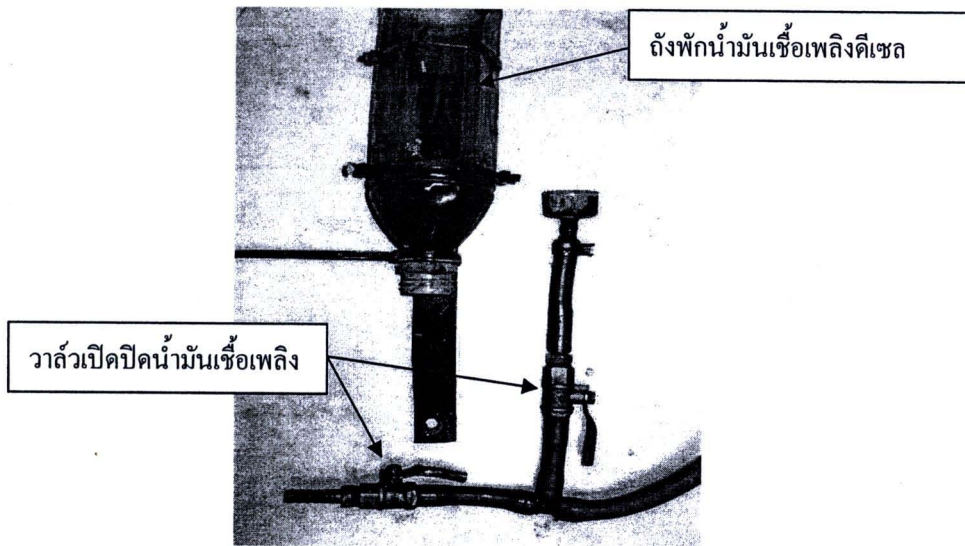
เครื่องยนต์ได้ทันที

หมายเหตุ ทุกครั้งก่อนเติมน้ำมันเชื้อเพลิงผสมจากถังเก็บน้ำมัน เกษตรกรควรกวนน้ำมันเชื้อเพลิงในถังหรือเขย่าถังเพื่อให้ส่วนผสมทั้งสองชนิดผสมกระทั่งเป็นเนื้อเดียวกัน

1.3 การออกแบบและสร้างอุปกรณ์ตัวช่วยการสตาร์ทเครื่องยนต์ใช้สบูดำ (B100)

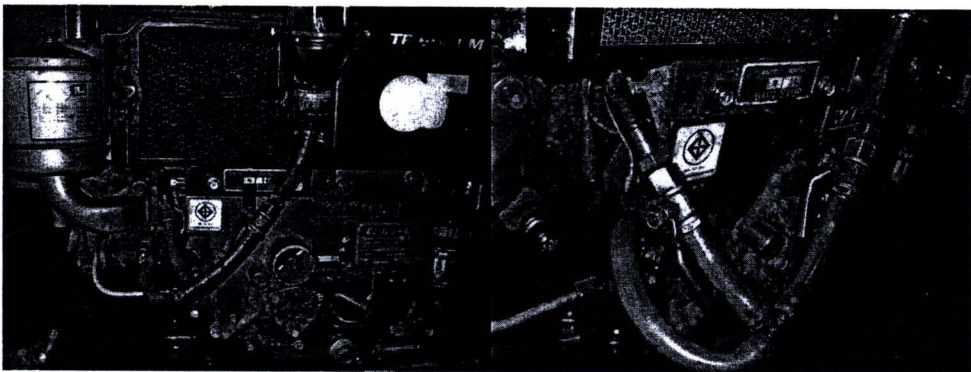
จากการทดสอบเบื้องต้นพบว่าการทดสอบเครื่องยนต์รถไถเดินตามที่ใช้ น้ำมันสบูดำ (B100) เป็นเชื้อเพลิงมีปัญหาเรื่องการสตาร์ทเครื่องยนต์ ซึ่งอาการที่พบปรากฏว่าเกษตรกรผู้ใช้เครื่องยนต์สตาร์ทเครื่องติดได้ยาก หรือไม่สามารถสตาร์ทเครื่องยนต์ได้ ดังนั้นผู้ทำการวิจัยจึงมีแนวคิดในการออกแบบและสร้างอุปกรณ์ที่สามารถช่วยให้เครื่องยนต์สตาร์ทเครื่องยนต์ได้ง่ายขึ้น ดังภาพที่ 3.2 ซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์ดังนี้

1. สายส่งน้ำมันเชื้อเพลิง
2. วาล์วเปิดปิดน้ำมันเชื้อเพลิง
3. ถังพักน้ำมันเชื้อเพลิงดีเซล
4. เหล็กแบนขนาด 1 นิ้ว

ภาพที่ 3.2 อุปกรณ์ช่วยการสตาร์ทเครื่องยนต์

สำหรับอุปกรณ์ช่วยการสตาร์ทสามารถติดตั้งเข้ากับเครื่องยนต์รถใดก็ตามได้โดยไม่ต้องดัดแปลงอุปกรณ์ภายในตัวเครื่องยนต์ ซึ่งตำแหน่งในการติดตั้งแสดงในภาพที่ 3.3

ภาพที่ 3.3 ตำแหน่งในการติดตั้งอุปกรณ์ช่วยสตาร์ท

2. แบบประเมินวัดผลการทดสอบ

การดำเนินการสร้างแบบวัดผลการทดสอบเปรียบเทียบ ดังนี้

2.1. โครงสร้างของแบบวัดผลทดสอบเปรียบเทียบ

การออกแบบโครงสร้างของแบบประเมินให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย และจัดทำแบบประเมิน(ฉบับร่าง) ซึ่งลักษณะของคำตอบเป็นมาตรวัดข้อมูลแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ระดับ 5 คือ ขอมรับได้มากที่สุด

ระดับ 4 คือ ขอมรับได้มาก

ระดับ 3 คือ ขอมรับ

ระดับ 2 คือ ขอมรับได้น้อย

ระดับ 1 คือ ไม่ยอมรับ

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

1. ส่งแบบประเมิน (ฉบับร่าง) ให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาเพื่อตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงเนื้อหา (Content Validity) เมื่อปรับปรุงตามคำแนะนำ จึงให้เกษตรกรทดลองตอบคำถามในแบบประเมิน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจตรงกันในเนื้อหาของข้อคำถามแต่ละข้อ แล้วปรับปรุงแก้ไข

2. ดำเนินการทดสอบเบื้องต้น และให้เกษตรกรผู้ดำเนินการทดสอบ ตอบคำถามตามแบบประเมิน เพื่อตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) และโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) จากการดำเนินการ พบว่า แบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) 0.925

2.2 แบบวัดผลการทดสอบเปรียบเทียบ

แบบวัดผลการทดสอบเปรียบเทียบมีส่วนประกอบดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ทดสอบการใช้งานรถไถเดินตาม ประกอบด้วย

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 สถานภาพ
- 1.4 ระดับการศึกษา
- 1.5 อาชีพหลัก

2. สภาพการทำงานทดสอบ

- 2.1 ประสบการณ์ในการใช้รถไถเดินตามไถเตรียมดิน
- 2.2 ยี่ห้อและกำลังของรถไถเดินตามที่เกษตรกรใช้อยู่ในปัจจุบัน (ระบุ)
- 2.3 ความคุ้นเคยในการใช้เครื่องยนต์ที่ใช้ในการทดสอบครั้งนี้
- 2.4 สภาพอากาศเป็นอุปสรรคในการทดสอบหรือไม่
- 2.5 สภาพพื้นที่เป็นอุปสรรคในการทดสอบหรือไม่ (เช่น ดอไม้/ดินแห้งและแข็ง)
- 2.6 ปริมาณวัชพืชในพื้นที่

3. ความยอมรับต่อสมรรถนะของเครื่องยนต์รถไถเดินตาม

- 3.1 ความยอมรับต่อความยากง่ายในการสตาร์ทเครื่องยนต์ที่ใช้ในการทดสอบ
- 3.2 ความสามารถของรถไถเดินตามในการฉุดพาลไถ/ปริมาณแรงฉุดลาก
- 3.3 อัตราการเร่งเครื่องยนต์เพื่อเพิ่มแรงฉุดลากพาลไถ
- 3.4 การสิ้นเปลืองของเครื่องยนต์ขณะทำการไถ
- 3.5 การดับของเครื่องยนต์
- 3.6 คุณลักษณะของไอเสีย/ปริมาณควันดำ

4. ความคิดเห็นอื่นๆ

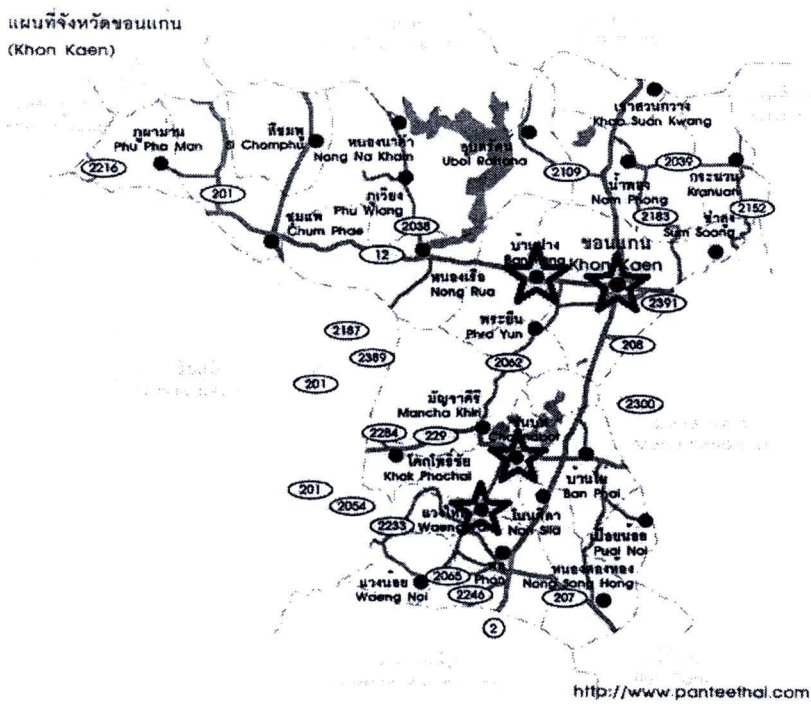
- 4.1 ความแตกต่างโดยภาพรวม ระหว่างน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้ในการทดสอบครั้งนี้ กับน้ำมันดีเซลที่ท่านเคยใช้ตามปกติ

4.2 ควรรำน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้ในครั้งนี้นำไปส่งเสริมให้เกษตรกรใช้งาน มากน้อยเพียงไร

3. สถานที่ทำการทดสอบ

การศึกษาวิจัยทดสอบภาคสนามนี้กระทำในเขตพื้นที่นาจังหวัดขอนแก่นประกอบด้วยพื้นที่ในอำเภอเมือง อำเภอชนบท อำเภอเวียงใหญ่ และอำเภอบ้านฝาง แสดงในภาพที่ 3.4 ซึ่งพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นนาดินร่วนปนทราย (Sandy loam) แสดงในภาพที่ 3.5 เป็นพื้นที่ที่พบโดยทั่วไปทั้ง 19 จังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีจำนวนประมาณ 16.4 ล้านไร่ โดยพบในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น 1.9 ล้านไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2533) ซึ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่นารวมทั้งสิ้น 37,120,255 ไร่ หรือ 69.1% ของพื้นที่การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2552)

ใช้สถานที่ของภาควิชาวิศวกรรมเกษตร คณะวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นสถานที่สำหรับการวางแผนการดำเนินงาน เตรียมอุปกรณ์ วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการทดสอบ และเขียนรายงาน

ภาพที่ 3.4 พื้นที่ทดสอบภาคสนาม

ภาพที่ 3.5 ดินร่วนปนทรายในพื้นที่ทำการทดสอบ

4. วิธีการทดสอบ

ในการศึกษาการวิจัย ให้เกษตรกรทำการทดสอบเตรียมดินเปรียบเทียบน้ำมันเชื้อเพลิงทั้ง 3 ชนิด คือ น้ำมันสบูดำ (B100) น้ำมันสบูดำผสมดีเซล (B50) และน้ำมันดีเซล (D100) โดยการจับฉลากเลือกลำดับในการทดสอบในแต่ละชุดการทดสอบมีวิธีการดังนี้

4.1 การทดสอบเปรียบเทียบน้ำมันเชื้อเพลิงทั้ง 3 สูตร

จัดเตรียมแปลงทดสอบ ไม่น้อยกว่า 30 แปลงตัวอย่าง ซึ่งในงานวิจัยนี้เตรียมแปลงเพื่อการทดสอบ จำนวน 40 แปลง โดยติดต่อเกษตรกรที่สนใจทดสอบ มีความชำนาญในการ 40 คนได้เตรียมดินด้วยรถไถเดินตาม ไม่ต่ำกว่า 3 ปี และมีพื้นที่นาเป็นแปลงเดียวกัน ดำเนินการแบ่งแปลงเป็น 3 แปลงย่อย ให้มีขนาดไม่ต่ำกว่า 2 งาน/แปลงย่อย

สภาพพื้นที่ในการทดสอบใช้แปลงนาซึ่งเกษตรกรผู้ทดสอบเป็นเจ้าของ เพื่อลดความคลาดเคลื่อนของผลการทดสอบ จากการที่เกษตรกรไม่คุ้นเคยกับพื้นที่ และทดสอบการเตรียมดินโดยการไถตะไคแปลงนาเพื่อปลูกข้าวตามฤดูกาล

จัดเตรียมรถไถเดินตามสำหรับการทดสอบ โดยใช้โครงรถไถเดินตามของเกษตรกร แต่ใช้เครื่องยนต์ที่โครงการจัดเตรียมไว้จำนวน 3 เครื่อง ซึ่งเป็นเครื่องยนต์ดีเซลสูบเดียว ยี่ห้อและรุ่นเดียวกัน ขนาด 8.5 แรงม้า และใช้น้ำมันเชื้อเพลิง 3 ชนิด คือ น้ำมันสบูดำ (B100) น้ำมันสบูดำผสมดีเซล (B50) และน้ำมันดีเซล และน้ำมันดีเซล (D100)

ดำเนินการทดสอบ โดยในการทดสอบแต่ละแปลง จะกำหนดลำดับของการทดสอบน้ำมันเชื้อเพลิงทั้ง 3 ชนิด ด้วยการจับฉลากเลือกชนิดน้ำมันเชื้อเพลิงซึ่งเกษตรกรจะไม่ทราบสูตรน้ำมันที่ใช้ทดสอบ จากนั้นจึงติดตั้งเครื่องยนต์ซึ่งใส่น้ำมันเชื้อเพลิงชนิดที่ 1 เข้ากับโครงรถไถเดินตาม แล้วให้เกษตรกรเจ้าของพื้นที่ทำการไถเตรียมดิน ให้เกษตรกรขับรถไถเดินตามอย่างอิสระ ในแปลงย่อยแปลงที่ 1 จนเสร็จ จากนั้นเปลี่ยนเครื่องยนต์ซึ่งใส่น้ำมันเชื้อเพลิงชนิดที่ 2 ติดตั้งเข้ากับโครงรถไถเดินตาม ทำการไถเตรียมดินในแปลงย่อยที่ 2 จนเสร็จ จากนั้นเปลี่ยนเครื่องยนต์ซึ่งใส่น้ำมันเชื้อเพลิงชนิดที่ 3 ติดตั้งเข้ากับโครงรถไถเดินตาม แล้วให้เกษตรกรเจ้าของพื้นที่ทำ

การไถเตรียมดินในแปลงย่อยที่ 3 จนเสร็จ

เก็บข้อมูลการทดสอบ โดยการสอบถามความเห็นเชิงเปรียบเทียบจากเกษตรกรผู้ทำการทดสอบ หลังจากการทดสอบทันที

4.2 การทดสอบเพื่อยืนยันผล

การทดสอบเพื่อยืนยันผลโดยนํานํ้ามันสบู่นํ้าที่เกษตรกรยอมรับมากกว่า จากผลการทดสอบในหัวข้อที่ 4.1 ซึ่งอาจเป็นนํ้ามันสบู่นํ้า (B100) หรือนํ้ามันสบู่นํ้าผสมดีเซล (B50) สูตรใดสูตรหนึ่ง จะถูกนํามาทดสอบซ้ำ โดยเปรียบเทียบกับนํ้ามันดีเซล (D100)

โดยมีการกำหนดเงื่อนไขในการทดสอบดังนี้

1. เพิ่มขนาดพื้นที่ในการทำการทดสอบให้มีใหญ่กว่าเดิมคือ 1-2 ไร่ ต่อการทดสอบ 1 ตัวอย่าง
2. จำนวนของตัวอย่างการทดสอบเพื่อยืนยันผล ไม่น้อยกว่า 30 ตัวอย่าง
3. ทดสอบในเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น โดยทดสอบในตำบลในเมือง ตำบลศิลา ตำบลบ้านทุ่ม ตำบลบ้านค้อ และตำบลสาวะถี

5. การวิเคราะห์ผล

ในการศึกษาการวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ผลการทดสอบทางสถิติที่ไม่ใช่พารามิเตอร์ (Nonparametric Statistics) เนื่องจากจำนวนของตัวอย่างการทดสอบเป็นตัวอย่างขนาดเล็ก

5.1 การทดสอบเปรียบเทียบนํ้ามันเชื้อเพลิงทั้ง 3 สูตร

ในกรณีเปรียบเทียบการใช้งานของนํ้ามันเชื้อเพลิงทั้ง 3 สูตร โดยใช้การวิเคราะห์ผลทางสถิติแบบไม่ใช่พารามิเตอร์ (Nonparametric Statistics) ของ Kruskal Wallis Test ใช้ทดสอบว่าตัวอย่างอิสระตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไปมาจากประชากรที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากันหรือไม่ ซึ่งเป็นวิธีการที่เทียบได้กับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway ANOVA) แต่ไม่จำเป็นต้องมีข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการแจกแจงปกติ และต้องมีความแปรปรวนเท่ากัน แต่ข้อมูลที่น่าวิเคราะห์ต้องเป็นข้อมูลต่อเนื่อง (Continuous Variable)

ทำการทดสอบเปรียบเทียบการใช้งานของนํ้ามันเชื้อเพลิงซ้ำโดยใช้วิธีวิเคราะห์ผลทางสถิติของ Wilcoxon Signed Ranks Test ของนํ้ามันแต่ละคู่เพื่อยืนยันผลการทดสอบ

5.2 การทดสอบเพื่อยืนยันผล

ในกรณีการทดสอบในหัวข้อ 4.1 ที่มีสูตรใดสูตรหนึ่ง มีผลการทดสอบที่เกษตรกรมีความเห็นว่ามีความไม่แตกต่างจากนํ้ามันดีเซล ผู้ทำการวิจัยเห็นควรว่าต้องมีการทดสอบซ้ำเพื่อยืนยันผลการทดสอบซ้ำตามหัวข้อ 4.1 โดยการทดสอบนํ้ามันที่เกษตรกรยอมรับมากกว่า ระหว่างนํ้ามันสบู่นํ้า (B100) และนํ้ามันสบู่นํ้าผสมดีเซล (B50) โดยใช้การวิเคราะห์ผลทางสถิติแบบไม่ใช่พารามิเตอร์ (Nonparametric Statistics) ของ Wilcoxon Signed Ranks Test วิธีทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายนี้ (Sign Test) นอกจากจะพิจารณาเครื่องหมายที่เป็นบวกหรือลบ เช่นเดียวกับการทดสอบเครื่องหมายแล้ว ยังพิจารณาถึงขนาดความแตกต่างของข้อมูลด้วย